

Manieren van achter geraniums zitten

Brieven aan K., II

epicuristische verkenningen

door

Clemens Janzing

Copyright © C. Janzing 2017

ISBN: 9789402169904

Inhoud

Voorwoord	5
Brief 8. Bewustzijn als onderdeel van de zich ontwikkelende natuur	7
Brief 9. Economie als prooikunde	16
Brief 10. Een onmogelijk op te lossen probleem?	26
Brief 11. Manieren van achter geraniums zitten	33
Brief 12. Over terreur	40
Brief 13. Over zelfdoding	54
Brief 14. Komt er oorlog?	67
Over de auteur	73

Voorwoord

Deze tweede bundel 'Brieven aan K.' sluit aan op de eerste reeks van zeven brieven. De 'briefvorm' bleek voor veel lezers aantrekkelijk te zijn omdat ingewikkelde kwesties op een eenvoudige manier werden beschreven. Bovendien voelde de auteur zich bevrijd van verplichtingen tot verwijzingen, voetnoten en dergelijke wat het schrijven vergemakkelijkte. Daarbij bleek ook de leesbaarheid te zijn verbeterd. Het doel van de brieven, uitnodigen en aanzetten tot overdenken en discussiëren, is daarmee gehaald, zo is mij uit de reacties van vele lezers gebleken. De inhoud van de brieven, eigenlijk ook essays, is gegrondvest op epicuristisch gedachtegoed. In de inleiding van de eerste bundel 'Brieven aan K.' uit 2015 is aan Epicurus ruimschoots aandacht besteed.

Ik hoop dat deze brieven wederom een uitnodiging zijn voor verder denken en onderlinge gedachtewisseling!

Halsteren, najaar 2017,

Clemens Janzing.

Brief 8

Bewustzijn als onderdeel van de zich ontwikkelende natuur

Beste K.,

We hebben weleens gediscussieerd over onszelf als natuurverschijnselen. We zijn het met elkaar eens: mensen zijn onderdeel van de natuur en kunnen daar niet los van staan. Deze gedachte staat haaks op wat in het verleden dikwijls werd gedebiteerd: de natuur is er ten dienste van de mens, deze kan er mee doen wat hij er mee wil. Soms ook: mensen en natuur zijn volstrekt verschillend, de mensen hebben bewustzijn en dat ontbreekt helemaal bij andere natuurverschijnselen. Wat er dan aan bewustzijn lijkt te zijn is dan alleen maar te beschrijven in termen van leren, 'belonen'

en 'niet belonen' bij gewenst en ongewenst gedrag, als vorm van zich verhouden met de omgeving, met ander natuurverschijnselen.

In deze brief wil ik je meer vertellen over hoe ik over deze dingen denk. Zoals je weet is in de afgelopen jaren steeds duidelijker geworden dat, waar het gaat om bewustzijn (om redeneren en voelen), de verschillen tussen natuurverschijnselen – en ik bedoel hier de levende – in heel veel gevallen gradueel zijn en niet alleen maar absoluut in de zin van 'wel of niet aanwezig' en dergelijke. Zo is aangetoond dat primaten (zoals bepaalde apensoorten, chimpansees, bonobo's, gorilla's) vormen van bewustzijn kennen die sterk lijken op die van mensen. Er zou zelfs sprake zijn van bepaalde culturen bij groepen primaten die anders zijn dan die van andere groepen. Maar nog recenter is aangetoond dat ook bij andere natuurverschijnselen die wij dieren noemen